

PATVIRTINTA

Širvintų r. Gelvonų gimnazijos direktoriaus

2024 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-86

ŠIRVINTŲ R. GELVONŲ GIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Širvintų r. Gelvonų gimnazijoje tvarkos aprašo (toliau Aprašas) paskirtis – padėti gimnazijos bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškomis aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

2. Aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą individualiu klasės, mokyklos, šeimos lygmeniu gimnazijoje.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. į smurtą ir patyčias **būtina reaguoti** nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. **kiekvienas** gimnazijos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas **darbuotojas**, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ar patyčias, **turi reaguoti ir stabdyti**;

3.3. **veiksmų turi būti imamasi visais atvejais**, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ar patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą ar patyčias amžiaus ir pareigų;

4. Apraše vartojamos sąvokos:

4.1. **smurtas** – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Išskiriamos tokios smurto formos:

1) **patyčios** – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;

4.1.1. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

4.1.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

4.1.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

4.1.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

2) **patyčios kibernetinėje erdvėje** – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

3) **vaiko nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

4.2. Smurtą ir patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojama ir/ar smurtaujama.

4.3. Besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

4.4. Smurtą ir patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).

4.5. Smurto ir patyčių stebėtojas – vaikas, matantis ar žinantis apie smurtą ir/ar patyčias.

4.6. Smurto ir patyčių prevencija – tai priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Tai nuolatinis, cikliškas procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų smurto ir patyčių identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

4.7. Smurto ir patyčių intervencija – tai mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visumą.

4.8. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną – smurto ir/ar patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5. Gimnazijoje draudžiama bet kokia smurto ir patyčių forma, nukreipta:

5.1. mokinių prieš mokinius;

5.2. darbuotojų prieš mokinius;

5.3. mokinių prieš darbuotojus;

5.4. darbuotojų prieš kitus tos įstaigos darbuotojus;

5.5. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, darbuotojus.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

6. Smurto ir/ar patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi gimnazijos vadovas, pagalbos mokiniui specialistai, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o jos vykdyme dalyvauja visi gimnazijos bendruomenės nariai.

7. Smurto ir/ar patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja Vaiko gerovės komisija, kuri kasmet:

7.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės vaikų apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;

7.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų, pagalbos mokiniui specialistų, administracijos atstovų dėl gimnazijoje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę;

7.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir/ar patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

7.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

7.5. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo gimnazijoje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

7.6. atlieka kitus gimnazijos Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

8. Socialinis pedagogas ir psichologas kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

9. Visais įtariamų ir realių smurto ir/ar patyčių atvejais **kiekvienas** gimnazijos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas **darbuotojas** nedelsdamas įsikiša pastebėjęs smurtą ir / ar patyčias, nutraukia bet kokius smurto ar patyčių veiksmus, jeigu yra būtinybė, smurtą patyrusiam asmeniui suteikia pirmąją medicininę pagalbą, pasirūpina iškviesti bendrąsias pagalbos centro tarnybas (greitąją pagalbą, policiją ar kt.) / gimnazijoje galinčius pagalbą suteikti darbuotojus ir/ ar reaguoją atitinkamai situacijai:

9.1. Kai smurtas ir patyčios pastebimos tarp mokinių:

9.1.1. primena mokiniui, kuris tyčiojasi, gimnazijos vidaus tvarkos ir Mokinių elgesio taisykles;

9.1.2. informuoja klasės vadovą ir / ar socialinį pedagogą apie smurtą ir patyčias, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (2 priedas);

9.2. Kai pastebimos kibernetinės patyčios prieš mokinį ar gavus apie jas pranešimą:

9.2.1. išsaugo vykstančių kibernetinių patyčių įrodymą;

9.2.2. informuoja klasės vadovą ir / ar socialinį pedagogą apie smurtą ir patyčias, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (2 priedas);

9.3. Kai smurto ir patyčių situacijoje vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys, tiesiogiai informuoja direktorių, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (2 priedas):

10. Patyčias patiriantis mokinys ar patyčias stebintis, žinantis apie patyčias:

10.1. nedelsdamas informuoja (praneša žodžiu, parašo laišką e. dienyne ar pan.) informuoja klasės vadovą ir / ar socialinį pedagogą apie patirtas ar matytas patyčias (individualiame pokalbyje, viešoje ar kibernetinėje erdvėje) ar bet kurį gimnazijos darbuotoją, kuriuo pasitiki;

10.2. informuoja naudodamasis *Patyčių dėžute*. Pastaba. Atvejis analizuojamas, jei identifikuojama.

11. Patyčias patiriančio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) arba tėvai (globėjai, rūpintojai), žinantys apie klasėje vykstančias patyčias:

11.1. nedelsdami informuoja klasės vadovą, švietimo pagalbos specialistą apie mokinio patiriamas patyčias jiems patogiu būdu (telefonu, elektroniniu laišku, žinute dienyne ar asmeniškai);

11.2. sužinoję apie viešas patyčias kibernetinėje erdvėje, smurtaujančio ir smurtą patiriančio nepilnamečio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo apie tai pranešti LR ryšių reguliavimo tarnybai pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu: www.draugiskasinternetas.lt.

12. Mokyklos bendruomenės nario, įtarusio patyčias ar liudijusio patyčių atvejį, gavusio apie jas pranešimą, veiksmai (žr. 1 lentelę):

12.1. įsikiša įtarus ir / ar pastebėjus smurtą ir/ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

12.2. primena vaikui, kuris smurtauja ir/ar tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

12.3. informuoja jį, kad toks elgesys laikomas patyčiomis, kurios mokykloje netoleruojamos, taip pat paaiškina pasekmes – pranešimą klasės vadovui;

12.4. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

12.5. įvertina tikėtiną tolesnę grėsmę patiriančiajam patyčias ir užtikrina jo saugumą;
 12.6. informuoja klasės vadovą (jo nesant socialinį pedagogą ar psichologą) apie įtariamą ir / ar įvykusias patyčias ir/ar smurtą;

12.7. tą pačią dieną užregistruoja patyčių atvejį Smurto ir patyčių atvejų registravimo žurnale (5 priedas), kuris yra Vaiko gerovės komisijos pirmininko kabinete (283 kab.);

12.8. pradeda pildyti „Patyčių atvejo aprašymo lapą“ (2 priedas); jei ne klasės vadovas – perduoda tos klasės vadovui;

12.9. pranešimas apie patyčias ir smurtą pateikiamas tą pačią dieną arba kitą darbo dieną.

13. **Klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:**

13.1. išsiaiškina situaciją laikydamasis konfidencialumo principų, nustato, ar tai smurto/patyčių atvejis;

13.2. asmeniškai organizuoja individualius pokalbius su smurto ir/ar patyčių dalyviais (nukentėjusiuoju, skriaudėju, pagal poreikį – su stebėtojais);

Pastaba. Kaip organizuoti individualius pokalbius, informaciją galima rasti <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/patycios/Atmintin%C4%97-patycios.pdf>; https://www.bepatyciu.lt/media/files/downloadable/reagavimo_i_patycias_mokykloje_rekomendacijos.pdf

13.3. informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus) kaip įmanoma greičiau – iš karto po įvykio arba ne vėliau kaip tą pačią darbo dieną, esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose, ir pasiūlo įvairių bendradarbiavimo ir pagalbos vaikams būdų:

13.3.1. susisiekus su įvykio dalyvių tėvais (globėjais, rūpintojais) pranešama, kas įvyko. Jei buvo kalbama su konkrečiu mokiniu, apie tai informuojama;

13.3.2. įvykio dalyvių tėvai (globėjai, rūpintojai) informuojami, kokių veiksmų bus imtasi, kokios pasekmės.

Pastabos.

1. *Su kiekvienu patyčių dalyviu reikėtų kalbėtis atskirai.*

2. *Svarbu šiuos pokalbius fiksuoti, rekomenduojama aprašyti.*

3. *Galima pasinaudoti „Individualaus pokalbio aprašymo lapu“ (žr. 3 priedą).*

13.4. rekomenduoja ir organizuoja socialinę, pedagoginę, psichologinę pagalbą;

13.5. vykdo tolesnę smurto ir patyčių situacijos stebėseną;

13.6. apie patyčių faktą, atliktus ir planuojamus veiksmus žodžiu informuoja Vaiko gerovės komisijos pirmininką;

13.7. aptaria tolimesnius veiksmus su Vaiko gerovės komisijos pirmininku;

13.8. **pradeda pildyti pranešimo apie smurtą ir patyčias formos 2 dalį (veiksmus)** (2 priedas) ne vėliau kaip kitą darbo dieną / pildo toliau, jei gauna iš kito darbuotojo;

9.4.1. baigęs pildyti formą perduoda Vaiko gerovės komisijos pirmininkui;

9.4.2. stebi situaciją ir ne mažiau kaip 3 kartus organizuoja grįžtamuosius susitikimus situacijai aptarti;

9.4.3. pasikartojus smurto ir / ar patyčių situacijai:

9.4.3.1. kviečia visus patyčių dalyvius ir jų tėvus (globėjus, rūpintojus) pakartotinio pokalbio (gauta informacija surašoma „Individualaus pokalbio aprašymo lape“ (žr. 3 priedą);

9.4.3.2. imasi spręsti patyčių atvejį kreipdamasis į pagalbos specialistus;

9.4.4. Patyčioms nesiliaujant klasės vadovas, sukaupęs individualių pokalbių metu surinktą medžiagą apie smurtą ir suteiktą pagalbą, inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį.

10. **Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:**

10.1. Sudaro pagalbos planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo

pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja pagalbos planą 4 priedas); pagalbos planą parengia Vaiko gerovės komisijos nariai, tada su planu supažindina mokinį, jo tėvus (globėjus, rūpintojus);

10.2. informuoja mokyklos vadovą apie esamą situaciją;

10.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijai įvertinti;

10.4. patyčioms nesiliaujant kreipiamasi pagalbos į savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisiją.

11. Smurto ir/ar patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų pagalba:

11.1. švietimo pagalbos specialistai numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, psichologo, socialinio pedagogo konsultacijos ar kt.), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui, koreguoja veiksmų planą (apie atliktus veiksmus ir rezultatus fiksuota toje pačioje formoje (žr. 2 priedas));

11.2. ypatingais atvejais (esant fiziniam smurtui) arba jei numatytas veiksmų planas teigiamo rezultato neduoda, nepavyksta sustabdyti smurto, patyčių, informuoja gimnazijos direktorių ir kreipiasi į policiją.

12. Direktorius, gavęs informaciją apie administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo patiriamas patyčias arba jiems pasityčiojus iš mokinio:

12.1. individualiai kalbasi su skriaudėju ir skriaudžiamuoju;

12.2. apie įvykusį smurto ar patyčių faktą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną praneša psichologinės pagalbos teikėjui ir rekomenduoja smurtavusiam ar smurtą patyrusiam asmeniui kreiptis dėl psichologinės pagalbos;

12.3. skriaudėją supažindina su rekomendacijų nevykdymo pasekmėmis;

12.4. ypatingais atvejais (esant fiziniam smurtui) informuoja policiją, Vaikų teisių apsaugos skyrių, Pedagoginės psichologinės tarnybą, mokinio tėvus (globėjus, rūpintojus).

13. Psichologinė pagalba Pedagoginėje psichologinėje tarnyboje arba mokykloje mokytojams, kitiems švietimo įstaigos darbuotojams, smurtavusiems ar patyrusiems smurtą, teikiama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo momento.

14. Kai smurtu prieš vaiką (nepilnametį mokinį) kaltinamas gimnazijos direktorius:

14.1. apie situaciją nedelsiant pranešama direktoriui,

14.2. direktorius nedelsdamas informuoja savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrių, policiją (112) bei steigėją ir laikosi suteiktų instrukcijų;

14.3. direktorius fiksuoja smurto požymius ir saugo šią informaciją, prireikus pasidalina ja su vaiko teises atstovaujančiomis institucijomis bei steigėju,

14.4. jei savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius / policija leidžia ir yra liudininkų, direktorius paprašo jų taip pat išsamiai apibūdinti įvykį.

15. Kai pastebima, kad vaikas (nepilnametis mokiny) galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje:

15.1. darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, nedelsdamas praneša apie tai socialiniam pedagogui, raštu fiksuoja požymius ir visas aplinkybes, kurios sukėlė įtarimą dėl smurto ir pateikia tai kartu su pranešimu;

15.2. nesant galimybės pranešti mokyklos atstovui, gimnazijos darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, tiesiogiai praneša savivaldybės administracijos

vaiko teisių apsaugos skyriui ar policijai 112 (nemokamu telefonu), atsiradus galimybei apie įtarimą, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, nedelsdamas praneša gimnazijos atstovui (socialiniam pedagogui, psichologui, Vaiko gerovės komisijos pirmininkui ar direktoriui);

15.3. socialinis pedagogas, gavęs pranešimą apie vaiką – mokinį, galimai patyrusį smurtą artimoje aplinkoje, nedelsdamas praneša apie tai savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui arba policijai 112;

15.4. gimnazijos darbuotojas (asmuo, kuriam vaikas – mokinys atsiskleidė patiriantis smurtą, arba turintis gerą emocinį ryšį su vaiku – mokiniu, arba pastebėjęs smurto artimoje aplinkoje požymius), gali inicijuoti pokalbį su vaiku – mokiniu, galimai patyrusiu smurtą artimoje aplinkoje (6 priedas: pokalbio su vaiku – mokiniu, galimai patyrusiu smurtą artimoje aplinkoje, ypatumai);

15.5. toliau gimnazijoje veikiama vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V – 635 „Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje“ (<https://www.smm.lt/uploads/documents/doc00814420170804052550.pdf>).

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

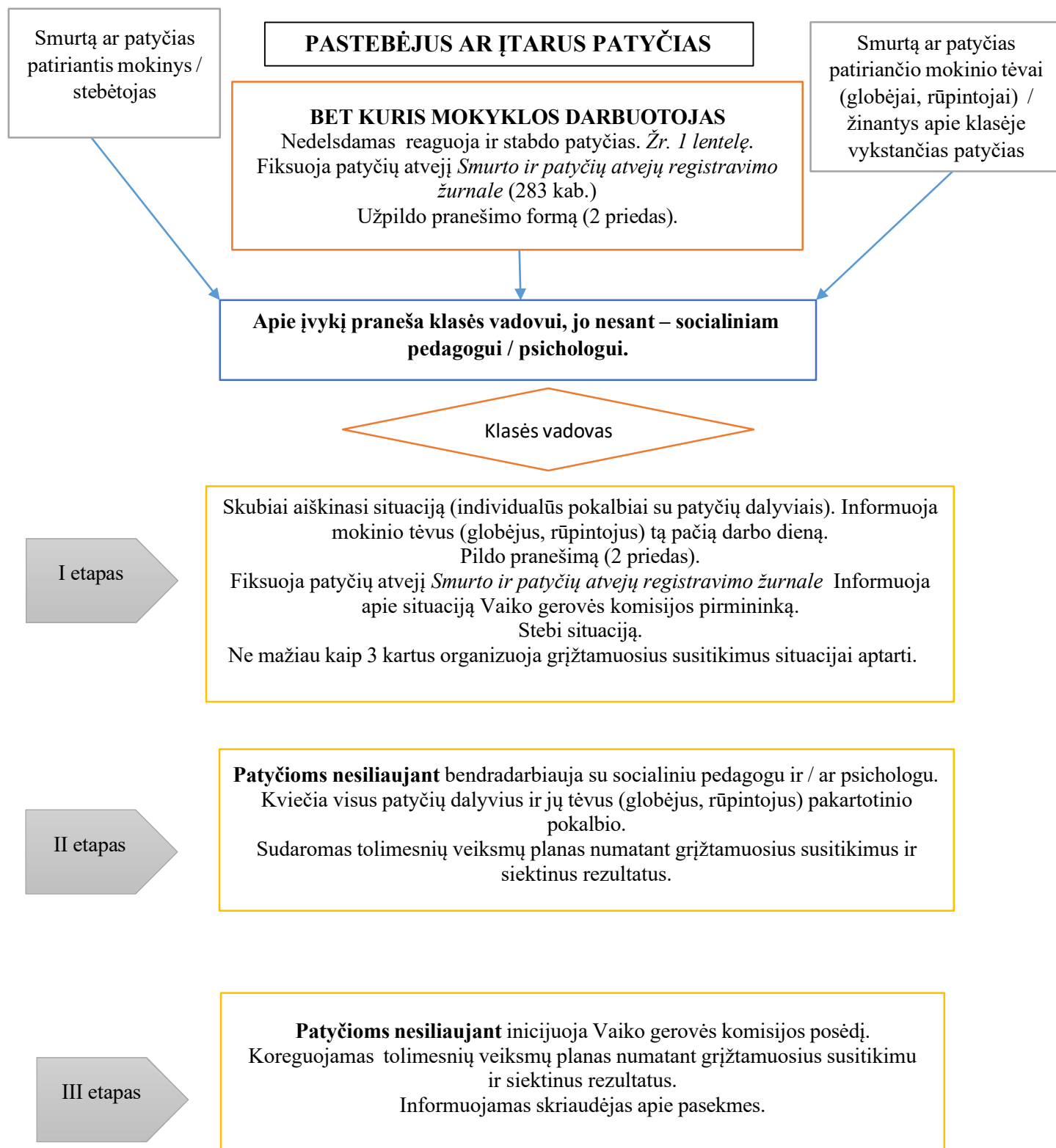
16. Visi dokumentai ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

17. Visi mokyklos bendruomenės nariai supažindinami su Aprašu siunčiant elektroniniu būdu. Kad darbuotojas yra susipažinęs su dokumentu ir yra atsakingas už vykdymą, laikoma po 3 darbo dienų nuo dokumento išsiuntimo. Dokumentas skirtas tik tarnybiniam naudojimui, todėl griežtai draudžiama dalytis su trečiaisiais asmenimis.

18. Mokiniai pasirašytinai supažindinami mokslo metų pradžioje su tvarka, reglamentuota Apraše, supažindinami tėvai (globėjai, rūpintojai) – tėvų susirinkimo metu.

19. Aprašas skelbiamas internetinėje svetainėje.

REAGAVIMO Į PATYČIAS IR / AR SMURTĄ GIMNAZIJOJE INTERVENCIJOS ALGORITMAS

DARBUOTOJO VEIKSMAI PASTEBĖJUS AR ĮTARUS PATYČIAS

1 LENTELĖ

Pastebėjus patyčias	Įtarus patyčias
○ Stebėkite situaciją dar keletą sekundžių, kad įsitikintumėte, jog tai išties patyčios. ○ Nedelsdami įsikiškite, griežtai, aiškiai ir tvirtu tonu, bet nepiktai paaiškinkite mokiniams, kad toks elgesys gimnazijoje netoleruojamas. ○ Ramiai elkitės ir teikite aiškias instrukcijas. Kilus panikai smurtinio įvykio atveju, svarbu pateikti aiškias ir konkrečias instrukcijas mokiniams (pvz.: „Dabar greitesniu žingsniu išeikite iš mokyklos, su niekuo nebendraudami“, „Dabar eik tiesiai į direktoriaus kabinetą ir pranešk, kad mokykloje įvyko smurtinis atvejis, yra nukentėjusiųjų, eik dabar“ ir pan.). Mokiniai gali patirti didelį stresą, todėl ramus mokyklos darbuotojo elgesys ir adekvatus situacijos vertinimas yra labai svarbus ○ Pašalinkite stebėtojus. Tvirtu ir ramiu tonu paprašykite, kad nereikalingi asmenys pasišalintų iš įvykio vietos. Paaiškinkite, kad vėliau bus suteikta informacija apie įvykį ○ Nesileiskite į diskusijas su mokiniais, nes neretai skriaudėjai bando melagingai nušviesti faktus. ○ Priminkite patyčių dalyviams elgesio mokykloje taisykles. ○ Palaikykite mokinį, kuris patyrė patyčias. Tik nepersistenkite: pakanka žvilgsnio arba priminimo likusiesiems, kad niekas neturi patirti patyčių ir kad mokykla griežtai nepritaria smurtui. ○ Išsiveskite skriaudėją. Bet jeigu pastebėsite, kad patyčias patyręs vaikas jaučiasi nesaugiai, pasiūlykite jam laikiną saugesnę vietą, pvz.: skaityklą ar kt. ○ Praneškite apie įvykį patyčių dalyvių klasės vadovams, o iškilus būtinybei – socialiniam pedagogui / direktoriui.	• Pasikalbėkite su kitais mokyklos darbuotojais. Galbūt jie pastebėjo kokių nors patyčių požymių. Prireikus užsirašykite kolegų pastebėjimus. • Pasikalbėkite su vaiku, kuris, jūsų manymu, galbūt patiria patyčias, apie tai, kaip jis jaučiasi mokykloje. Patikinkite, kad jis bet kada gali pasikalbėti su jumis ar kitu suaugusiuoju, kuriuo pasitiki mokykloje. Iškilus poreikiui pasišnekėkite su mokinio tėvais. <u>Tik nesidalykite skubotais įtarimais, visų pirma neišklause tėvų.</u> • Pasikalbėkite su kitais galimais patyčių dalyviais. Tik nesidalykite savo samprotavimais ar pokalbio su kitais vaikais detalėmis. <u>Konfidencialumas yra ypač svarbus, kad nesusvyruotų vaikų pasitikėjimas jumis!</u> • Įvertinkite visų pokalbių rezultatus su mokyklos socialiniu pedagogu, psichologu arba direktoriumi. • Jei jums kyla įtarimų dėl patyčių ne jūsų kuruojamoje klasėje, informuokite apie tai minėtos klasės vadovą. • Vykdykite kitus veiksmus, numatytus mokyklos reagavimo į patyčias programoje.

ŠIRVINTŲ R. GELVONŲ GIMNAZIJA
PATYČIŲ ATVEJO APRAŠYMO LAPAS

_____ Nr. _____
(data) (registracijos žurnale)

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie smurtą ar patyčias:	
Kada įvyko (data, val.):	
Kur įvyko:	
Kokia smurto ar patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzimas, žeminimas ir kt.; ☐ Fizinės: mokinio/ suaugusiojo užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, mušimas, spardymas, įspyrimas, kumštelėjimas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.); ☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad mokinys/ suaugusysis yra nepageidaujamas ar atstumiamas, gandų skleidimas; ☐ Kibernetinės arba elektroninės: patyčios, vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, mokinio/ suaugusiojo asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.). ☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojamumas:	

Duomenys apie smurto ar patyčių dalyvius:

Vaiko, <u>patyrusio smurtą, patyčias</u> vardas, pavardė, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>kuris smurtavo / tyčiojosi</u> vardas, pavardė, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>stebėjusio patyčias</u> vardas, pavardė, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

--

Veiksmų / rezultatai po pranešimo (pildo klasės vadovas):

Pildo: _____
(Vardas, pavardė, klasė)

Data	Veiksmai, rezultatai

Pastabos

INDIVIDUALAUS POKALBIO APRAŠYMO LAPAS

(data)

Pokalbio dalyvis: _____

Trumpas situacijos iki individualaus pokalbio aprašas (patyčių forma, dalyviai, panaudoti sprendimo būdai):

Individualaus pokalbio tikslas:

Individualaus pokalbio rezultatas.

Individualaus pokalbio aprašas:

Individualų pokalbį vedė:

(Vardas Pavardė, parašas)

PAGALBOS PLANAS

Data _____

Koordinuojantis asmuo

Laikotarpis per kurį įgyvendinamas planas.....

Susitarimai ir įsipareigojimai:

Mokinio

Tėvų (globėjų, rūpintojų)

Klasės vadovo

Pagalbos mokiniui specialisto

Vaiko gerovės komisijos

Planą vykdantys asmenys:

.....

(Vardas, pavardė, parašas)

.....

(Vardas, pavardė, parašas)

.....

(Vardas, pavardė, parašas)

Plano įgyvendinimo sėkmingumas

SMURTO IR PATYČIŲ ATVEJŲ REGISTRAVIMO ŽURNALAS

Data	Pranešusiojo vardas, pavardė, pareigos	Naudotos patyčių formos F, Ž, K, S ¹	Smurtą / patyčias patyrė		Smurtavo / tyčiojosi		Pastabos
			M ² (klasė) S	Mot. Vyr.	M (klasė) S	Mot. Vyr.	

SMURTO IR PATYČIŲ REGISTRAVIMO ŽURNALO PILDYMO PAVYZDYS

Data	Pranešusiojo vardas, pavardė, pareigos	Naudotos patyčių formos F, Ž, K, S ³	Smurtą / patyčias patyrė		Smurtavo / tyčiojosi		Pastabos
			M ⁴ (klasė) S	Mot. Vyr.	M (klasė) S	Mot. Vyr.	
2018-07-01	Vardas Pavardė, dalyko mokytoja	Ž, F	M (5 f)	Mot.	M (5 f)	2 mot. 1 vyr.	Informuota klasės vadovė ir tėvai
2018-07-25	Vardas Pavardė, dalyko mokytojas	Ž	M (7 f)	Vyr.	M (7 g)	1 mot. 2 vyr.	Prieš dalyko pamoką vaikai pravardžiavo bendrąklasį.

¹ Patyčių formos: F – fizinės; Ž – žodinės; K – kibernetinės arba elektroninės; S – socialinės.

² Patyčių dalyviai: M mokiniys (-iai); (klasės) – klasė, kurioje mokosi mokiniys (-iai); S – suaugusysis (-ieji).

³ Patyčių formos: F – fizinės; Ž – žodinės; K – kibernetinės arba elektroninės; S – socialinės.

⁴ Patyčių dalyviai: M mokiniys (-iai); (klasės) – klasė, kurioje mokosi mokiniys (-iai); S – suaugusysis (-ieji).

**MOKYKLOS DARBUOTOJO POKALBIO SU VAIKU, GALIMAI PATYRUSIU
SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE, YPATUMAI**

Mokyklos darbuotojas, įtaręs ar pastebėjęs galimo smurto prieš vaiką požymius vaiko kūne, elgesyje, emocijose ar vaiko atstovų pagal įstatymą bendravime su vaiku, turėtų susirūpinti ir pasidomėti, kas jam nutiko. Kalbėdamas su vaiku mokyklos darbuotojas turėtų atkreipti dėmesį į kai kurias pokalbio ypatybes:

- sudaryti kiek įmanoma saugesnes ir patogesnes pokalbiui sąlygas (pvz., vienam klasėje), kad vaiko nerimas sumažėtų;
- atsisėsti šalia vaiko arba jam patogiu atstumu viename akių lygyje (nerekomenduojama sėdėti už stalo vienas priešais kitą);
- klausti vaiko, kas jam nutiko, užduodant atvirus klausimus (pvz.: „Šiandien pastebėjau mėlynės ant tavo rankos riešo. Kas tau atsitiko?“ Neklausti: „Ar čia tam tikras asmuo tau mėlynės padarė?“);
- ramiai išklausti vaiką, nepertraukinėti, leisti pasakyti, kiek vaikas nori / gali; neprarasti savitvardos: matydamas, kad suaugusysis, kuriam vaikas atsiskleidė, išsigando, supyko ar pasibaisėjo, gali išgąsdinti vaiką, jis gali daugiau nebepasakoti arba atsiimti savo žodžius;
- tikėti vaiku: jei vaikas prabilo apie smurtą, jis parodė pasitikėjimą suaugusiuoju. Jei vaikas išgirs abejonę, ar jis sako tiesą, daugiau gali nieko nebesakyti, ir smurtas gali tęstis toliau;
- nuraminti vaiką, palaikyti jį: vaikui atskleisti smurtą, veikiausiai, reikėjo sukaupti daug drąsos. Svarbu jam perteikti žinią, kad jis gerai pasielgė kreipdamasis pagalbos (pvz., „gerai, kad tu man pasakei apie tai“, „man gaila, kad tau taip atsitiko“);
- nekaltinti, nesmerkti, nekritikuoti vaiko: svarbu yra vaikui perduoti vienareikšmišką žinią, kad jis nėra kaltas dėl patirto smurto, už tai yra atsakingas suaugęs žmogus, kuris elgėsi neleistinai;
- skatinti vaiką pasidalinti savo išgyvenimais, jausmais: tikėtina, kad vaikas patiria daug įvairių jausmų ir išgyvenimų: baimę būti kaltinamam, baimę dėl smurtautojo keršto, gėdą, kaltę ir kita, kurie jį slegia;
- klausiant, kalbant vartoti suprantamus vaikui žodžius, sąvokas, atitinkančias vaiko amžių, pažintinius gebėjimus ir supratimą, specialiuosiuos ugdymosi poreikius;
- suprasti, kad vaikas gali būti emociškai prisirišęs prie smurtavusio prieš jį asmens (pvz., jei vaiką seksualiai tvirkino tam tikras asmuo, vaikas gali išgyventi labai prieštaringus jausmus – meilę smurtautojui ir neapykantą jam už padarytą skriaudą), vengti jį kaltinančių, vertinančių ar nukreipiančių klausimų, teiginių;
- patvirtinti vaikui, kad jis gerai padarė pasisakęs apie patiriamą smurtą;
- pokalbio metu patikinti vaiką, kad smurtas prieš jį – ne jo kaltė, o smurtavusiojo atsakomybė;
- klausytis vaiko ir sąžiningai atsakyti į jam kylančius klausimus: vaiką gali kankinti nežinia dėl ateities, smurto atskleidimo pasekmių. Svarbu patikinti vaiką, kad bus stengiamasi užtikrinti jo saugumą, tačiau nežadėti to, ko nėra galimybės išpildyti (pvz., nereiktų vaikui sakyti „Tavo mama nenusimins“);
- paaiškinti vaikui (atsižvelgiant į vaiko amžių ir supratimą), kas vyks po to, kai jis pasisakė, kokių veiksmų imsis mokyklos darbuotojas vaikui apsaugoti;

- būti prieinamu vaikui, nepalikti jo vieno su savo problema, mintis ir jausmais.

Rekomenduojama vaiko papasakotas smurtinės situacijos detales užrašyti kaip įmanoma tiksliau, cituojant vaiko kalbą: kada prasidėjo smurtas, kas tai darė, kas apie tai žino / žinojo, kam vaikas yra dar pasakojęs ar (ir) kodėl nepasakojo, kokie, vaiko supratimu, buvo smurtautojo motyvai, kaip vaikas jautėsi po smurtinio įvykio. Mokyklos darbuotojas turėtų įvertinti, kiek vaiko pasakojimas galimai realistiškas, ar vaiko nurodomos aplinkybės, faktai atitinka sužalojimų turinį, sunkumą (pvz., ant vaiko rankos matoma suaugusio asmens plaštakos dydžio mėlynė, o vaikas sako, kad jam per ranką sudavė penkiametis brolis). Svarstyti apie vaiko patiriamą smurtą galima, kai vaiko sužalojimai yra neįprasti, jo pasakojimas atrodo neįtikinamas. Svarbu prisiminti, kad smurtą patyrę vaikai dažnai neprisipažįsta, kas ir kaip prieš juos smurtavo, dėl įvairių priežasčių: galvoja (ar yra įtikinti), kad yra patys kalti dėl tokio elgesio su jais; nori būti ištikimi savo smurtautojui; bijo smurto atskleidimo pasekmių ar pan.

Kalbantis su vaiku neleistina:

- žadėti tai, ko nebus galimybės ištesėti, pvz., „tau daugiau nieko blogo neatsitiks“;
- versti vaiką detaliai pasakoti apie patirtą smurtą. Svarbu leisti jam kalbėti tiek, kiek jam norisi;
- vertinti ir klausinėti vaiką apie jo jausmus smurtautojui;
- klausti vaiko, kodėl jis anksčiau nepasakė / nesipriešino smurtui; tai vaikui gali sustiprinti kaltės jausmą; jei yra žinoma, kas yra smurtautojas, leisti jam susitikti su vaiku; šiuos klausimus turi spręsti policija ir (ar) savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius;
- leisti vaikui atsiskleisti prie kitų vaikų. Reikia saugoti ir gerbti jo privatumą, neatskleisti ir neapšaukti informacijos su įvykiu nesusijusiems asmenims.

SVARBU: Mokyklos darbuotojo įtarimai dėl vaiko galimai patiriamo smurto nėra įrodymai. Įrodymų rinkimas – teisėsaugos specialistų kompetencija.

Skubia vaiko apsauga būtina pasirūpinti, kai:

- kyla akivaizdus pavojus vaiko fizinei, psichinei sveikatai;
- nėra maisto, vaikas badauja;
- nesaugu dėl higienos stokos (pvz.: tikimybė infekcijoms, nes nėra geriamo vandens ir pan.);
- dėl psichikos sveikatos sutrikimų paūmėjimų vaiko atstovai pagal įstatymą nėra pajėgūs pasirūpinti vaiko fiziniais, psichologiniais, socialiniais poreikiais;
- yra tikimybė, kad vaiko atstovai pagal įstatymą, vartojantys psichoaktyvias medžiagas (alkoholį, narkotikus) ir apsvaigę nuo jų, artimiausiu metu nesiliaus to daryti.